

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Zápis o obhajobě disertační práce

Akademický rok: 2019/2020

Jméno a příjmení studenta: Václav Hrnčíř

Identifikační číslo studenta: 32495230

Typ studijního programu: doktorský

Studijní program: Historické vědy

Studijní obor: Pravěká a středověká archeologie

Identifikační čísla studia: 506122

Název práce: Mobility of individuals and populations in the prehistoric period. Confrontation of archaeological, ethnological and natural scientific methods.

Pracoviště práce: Ústav pro archeologii (21-UPRAV)

Jazyk práce: angličtina

Jazyk obhajoby: čeština

Školitel: doc. Mgr. Petr Květina, Ph.D.

Oponent(i): doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D.

Catherine Margaret Cameron

Datum obhajoby: 14.07.2020 **Místo obhajoby:** Praha

Hlasování komise: prospěl/a: 5 nespěl/a: 0

Průběh obhajoby: 10:06 Předseda komise doc. PhDr. Miroslav Popelka, CSc. zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studenta.
10:07 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření. Vyzdvihl jeho studijní úspěchy a přínos jeho studie. Školitel doporučuje práci k obhajobě.
10:15 Student seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělil zejména: hlediska, ze kterých lze mobilitu zkoumat. Geografickou mobilitu lze nahlížet z ohledu jedince nebo celé komunity. Definoval typy mobility z různých hledisek (zaměřil se primárně na residenční mobilitu jedinců), kterou lze zkoumat pomocí přírodovědných metod. Práce se skládá ze 4 studií: analýza izotopů stroncia u dětí (stronciová analýza více zubů u dětí). Pracoval se vzorkem 1043 jedinců z celého světa (variabilita se výrazně liší mezi regiony a časovými obdobími). Představil rovněž výsledky ze střední Evropy. V neolitických a eneolitických lokalitách byla mobilita nižší než v době železné a ve středověku. Představil rovněž možné důvody dětské mobility (např. migrace, zjetí, otroctví, dětské sňatky apod.). Druhá studie se zabývá post-maritálními rezidenčními vzorci v pravěku (srovnávací analýza s JČU). Výsledkem byla fylogenetická srovnávací analýza. Součástí studie byla i analýza dalších proměnných, které by mohly mít vliv na velikost domu (stabilita osídlení, stavební materiál a zemědělství). Třetí případová studie na vzorku 466 LBK domů ukázala průměrnou velikost 120 m² (spíše matrilokální). Výsledky stronciové analýzy však naznačují, že se více pohybovaly ženy. Na příkladu z Vedrovic a z Nitry ukazuje na výsledky stronciových analýz (data naznačují převažující

patrilokalitu). Představuje jeden z možných modelů post-maritální residence. Závěrem děkuje svému školiteli a dalším.

00:00 Oponent Catherine Margaret Cameron není přítomna, ale doc. Popelka obeznámil přítomné se zněním posudku. Seznámil přítomné s hlavními body jejího posudku se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Shrnuje obsah práce. Hodnotí kvalitně až excelentně s velkým příspěvkem k archeologickému poznání. Zastavuje se u jednotlivých případových studií. Hodnotí formální stránku jako excelentní. Použití zdrojů a materiálu hodnotí rovněž velice pozitivně. Oponent nemá otázky na kandidáta.

00:00 Oponent doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D. nebyl přítomen a tak doc. Popelka seznámil přítomné s hlavními body jeho posudku se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Shrnuje přínos práce, hodnotu práce a její vysokou úroveň. Práce splňuje požadavky disertační práce. Položil studentovi tuto otázku: o čem vlastně postmaritální mobilita vypovídá a co může říci o lidském prostorovém chování?

10:40 Student reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky. Říká nám, jaké bylo složení vesnic. U patrilokality i matrilokality jsou příbuzenské vztahy jiné, což má vliv na další kulturní jevy. Například pro případ války u patrilokální lokality. U matrilokální lokality tolik k vnitřním bojům nedocházelo. Dále to vypovídá o způsobu dědění majetku. Např. u dobytka převažuje patrilokální dědění (muži se o dobytek lépe postarají). U matrilokální lokality převažuje například dědění po mateřské linii.

Problémem mezikulturních srovnávacích analýz je, že nedokáží zachytit vliv událostí, ale sledují pouze trendy. Velký vliv na to, kam se stěhovali manželé po svatbě, hrály současné migrace.

10:45 Školitel se vyjádřil k vystoupení studenta.

10:47 Předseda komise zahájil diskusi.

V následné diskusi vystoupil:

Prof. PhDr. Petr Sommer, CSc., DSc: existuje nějaký kalibrační program, který by dělal takovéto srovnání?

Student: nenarazil jsem na žádný.

Doc. PhDr. Tomáš Klír, Ph.D.: Upozorňuje na stronciové analýzy. Jaká je tedy vlastně přesnost stronciových analýz? Když hovoříme o stabilitě, může se ve skutečnosti také jednat o mobilitu. Bylo by dobré vzít populaci, u které známe migration rate a zkoumat kosterní pozůstatky.

Student: souhlasí s tím, že stronciové analýzy vypovídají o jakési minimální mobilitě. V některých případech to nejsou schopné odlišit. Jedním z výstupů je apel na to že by se mělo zkoumat více zubů.

Prof. doc. PhDr. Ivan Pavlů, DrSc.: myslíte si, že rozdíly u stroncia mohou zachytit různý časový stupeň migrace (krátkodobý – např. lov a dlouhodobý)?

Student: Neví se přesně, jak se stroncium v zubech ukládá. Zuby se mineralizují tři roky. Na úrovni měsíců nebo jednotlivých let to tedy rozeznat nejde.

Lineární neolitické domy – jak jste měřil jejich velikost? Obytný prostor je střed toho domu, který je málo proměnlivý.

Student: měření obstaral kol. Vondrovský. Jsou to tedy celé půdorysy domů, jelikož neexistuje doklad o funkci jednotlivých částí domů.

Je v literatuře podobná hypotéza, že se mobilita liší ve společenské struktuře/hierarchii?

Student: jsou existující společnosti (příklad z Nové Guinei). Identita není vázaná geografickým prostorem.

Doc. PhDr. Tomáš Klír, Ph.D.: Lokální migrace nebyla doposud tak zajímavá, zajímavější byla ta mezikulturní migrace, kdy jedinec jde do úplně jiného prostředí. Uvádí případ z Anglie. Jak je možné, že se

něco jako kulturní hranice po takovou dobu udrželo? Jedná se právě o lokální migrační vzorce, které toto ovlivňují.

Doc. PhDr. Peter Pavúk, Ph.D.: pochvaluje koncepci dizertační práce.

11:17 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Klasifikace obhajoby:

prospěl/a (P)

Předseda komise:

doc. PhDr. Miroslav Popelka, CSc.

Členové komise:

doc. PhDr. Mgr. Luboš Jiráň, CSc.

prof. doc. PhDr. Ivan Pavlů, DrSc.

doc. PhDr. Peter Pavúk, Ph.D.

prof. PhDr. Petr Sommer, CSc., DSc.